

AVİM Report No: 1 • February 2014

**ARMENIANS AND SYRIA
1915 AND 2013**

Jeremy SALT

AVİM Report No: 1 • February 2014

**ARMENIANS AND SYRIA
1915 AND 2013**

Jeremy SALT

Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) 2009 yılı başında Ankara'da Türkmeneli İşbirliği ve Kültür Vakfı tarafından kurulmuştur. Merkez'in görevi, Kafkaslar, Balkanlar, Doğu Avrupa, Asya (özellikle Rusya, Türk Cumhuriyetleri, Irak başta olmak üzere Türkiye'nin diğer komşuları ve Asya kıtasının büyük ülkeleri) bölgelerinde ve Avrupa Birliği Teşkilatı ve ülkelerinde Türkiye'yi ilgilendiren konularda araştırmalar yapmak, bunları yazılı ve dijital ortamlarda yayımlamak, bu konularda toplantılar düzenlemek, toplantılara katılmak ve eğitim vermektir.

Bunlar haricinde AVİM, Ankara'da 1999-2009 yılları arasında faaliyet göstermiş olan Avrasya Stratejik Araştırmaları Merkezi'nin (ASAM) Ermeni Araştırmaları Enstitüsü'nün faaliyetlerini de üstlenmiştir. AVİM bu Enstitüce çıkartılmış olup halen Terazi Yayıncılık tarafından yayımlanan üç derginin hazırlanmasına yardımcı olmaktadır. Söz konusu dergiler şunlardır:

Ermeni Araştırmaları (İlk yayın 2001)
Review of Armenian Studies (İlk yayın 2002)
Uluslararası Suçlar ve Tarih (İlk Yayın 2005)

AVİM her iş günü Kafkasya ve Ermeni Sorunu, Balkanlar, Irak ve Asya ve Avrupa'yı (AB) ilgilendiren haber ve yorumlardan oluşan, e-posta ile yaklaşık 7.000 aboneye gönderilen bir bülten çıkarmaktadır.

AVİM ayrıca bir ana sayfa ve dört ayrı dosyadan (Kafkaslar ve Ermeni Sorunu, Balkanlar, Asya ve Avrupa) oluşan bir Web Sitesine sahiptir.

E. Büyükelçi Alev KILIÇ AVİM'in başkanlığını yapmaktadır.

The Center for Eurasian Studies (AVIM) was established in the beginning of 2009 by the Turkmeneli Cooperation and Cultural Foundation in Ankara. The aim of the Institute is to conduct research on matters relating to Turkey in the areas of the Caucasus, Balkans, Eastern Europe, Asia (especially Russia, Turkish Republics, all the neighboring countries of Turkey with Iraq being at the forefront, and all the countries of the Asian continent) and the European Union Organization and its member countries. It also aims to publish these findings within a written and digital environment, to organize conferences on these subjects, and to attend conferences and educate.

Apart from these, AVIM has also taken on the activities of the Institute for Armenian Research which was active in Ankara in years 1999-2009 within the framework of the Center for Eurasian Strategic Studies (ASAM). AVIM which has been established from this Institute facilitates the publishing of three journals by Terazı Yayıncılık. These journals are the following:

Ermeni Araştırmaları (first publication in 2001)
Review of Armenian Studies (first publication in 2002)
Uluslararası Suçlar ve Tarih (first publication in 2005)

The Center prepares a daily bulletin which includes news and interpretations relating to the Armenian Question, Balkans, Iraq, Asia and Europe (EU). This bulletin is sent to approximately 7.000 members by e-mail.

The Center also has a website consisting of a home page and four different folders (The Caucasus and the Armenian Issue, the Balkans, Asia, and Europe).

Retired Ambassador Alev Kılıç is the director of the Center for Eurasian Studies.

Contents

ARMENIANS AND SYRIA: 1915 AND 2013	5
ERMENİLER VE SURİYE: 1915 VE 2013	14

ARMENIANS AND SYRIA 1915 AND 2013

Jeremy SALT

Abstract: *This brief article takes as its starting point a parallel drawn by the British journalist Robert Fisk between the suffering of Armenians during the First World War and the suffering of Armenians during the current conflict in Syria. The author draws other parallels: between the manipulation of the Armenians and other ethno-religious groups to serve the interests of the entente powers between 1914-18 and the human consequences of intervention in present day Syria by western governments and their regional allies. Indeed, the entire Middle East and North Africa has been an arena for western intervention since early in the 19th century. The author looks at key events from the unfolding of the ‘Armenian question’ through to the Greek invasion of western Anatolia in 1919, carried out under the aegis of the victorious wartime powers and ending in disaster for both Anatolian Turks and Greeks. The article challenges the historical division drawn between the perpetrators of violence and the victims of violence, showing that both were to be found in virtually all ethno-religious groups in what was at the time the most destructive war in world history. The author sees the acknowledgement of this reality as the true foundation of reconciliation between groups still clinging to deeply polarized historical narratives.*

Keywords: *Fisk, Armenians, Ottoman government, relocation, Justin McCarthy, Australia, Russia, Ottoman provinces, insurgency, Van, Third Army, Andonian papers, lobbyists, France, Kurdistan, wartime atrocities and trials, Assyrians, Balkan Muslims, Greek invasion 1919, Syrian Christians and Muslims, parallels 1915 and 2013.*

In a recent article¹, Robert Fisk has drawn a parallel between massacres of the Armenians in 1915 and their suffering in Syria in 2013. This response is based on what happened to the Armenians during the First World War, what is happening in Syria now and where other parallels lie between these two periods of history.

For a long time Fisk’s accusations against the Ottoman government were based on forged ‘documents’, the notorious Andonian papers, which

purported to show that the Ottoman government sent orders to provincial officials to exterminate the Armenians. Most of his other claims are based on First World War propaganda or his own imaginative suppositions. The stories told to him by ancient Armenian survivors from the massacres of 1915 could have been matched by the tales of ancient Muslim survivors of massacres by Armenians, had he even been aware of their existence, had he bothered to travel to eastern Anatolia to talk to them before they, too, died.

¹ Robert Fisk, ‘Nearly a century after the Armenian genocide, these people are still being slaughtered in Syria’, *The Independent*, December 1, 2013.

With 1915 rapidly approaching, the cultural mainstream is going to be saturated with a wave of propaganda aimed at compelling the Turkish government to 'admit' that what happened in 1915 was genocide, i.e. the destruction of Armenians for no other reason than that they were Armenians. There is no debate on this issue, not because there is not a counter-narrative but because it is barred from being given a hearing.

The truth is apparently known to people who would have no idea of what happened in late Ottoman history outside what has been handed to them on a plate by Armenian propagandists or what they have read in deeply prejudiced, frequently dishonest or ignorant sources. The resolution passed by the US House of Representatives Foreign Affairs Committee on this issue in 2010 is stamped with all these characteristics. Its claim that nearly two million Armenians were 'deported' is ludicrous, beginning with the fact that the Armenians were not deported but 'relocated' within the boundaries of the Ottoman Empire and ending with the fact that the number said to have been deported was close to half million more than the empire's entire Armenian population. In between there are many other facts that expose the falsehoods in this resolution.

History has turned into theology on this issue. To say that there is no God is to 'deny' his existence. That was the bottom line of the Star Chamber and the same tactic is used by Armenian lobbyists and propagandists around the world. 'Genocide scholars' use the same unscrupulous tool of 'denialist' to denigrate and marginalize those who disagree with their version of history. If they have a reason for going for the man instead of the ball, it is because their narrative cannot stand once the Armenian question is properly contextualised. It is for this reason that debate on the Armenian question has to be shut down before it starts. In this respect, the abuse of the U.S. scholar Justin McCarthy while visiting Australia was another salutary lesson to those who dare to stand up – and stand out – and say what they think is the truth. Professor McCarthy is a well-established scholar, a leading expert on the demographics of the late Ottoman Empire, with a long list of books and articles to his name yet none of this countered in Australia. The media took up the cry of the Armenian, Greek and Jewish lobbies that he was a 'holocaust denialist.' One of the worst offenders was the national broadcaster, the

Australian Broadcasting Commission, one of whose reporters, Michael Brissenden, called Professor McCarthy 'one of the world's most strident genocide deniers.' The clamor the lobbies raised had the desired effect. Professor McCarthy was due to give a public lecture at the University of Melbourne and at the New South Wales Art Gallery but both venues refused to give him a platform after learning of his 'denialist' views. Having flown from the US to Australia, the only talk Professor McCarthy could give was at a small private function in a committee room in Parliament House in Canberra, arranged by the Australian Labor Party's Senator Laurie Ferguson. The abusive treatment of Professor McCarthy was an exemplary demonstration of media cowardice and ignorance in the face of determined lobbies, working in combination to close down open discussion and prevent Australians from hearing what they might be interested in knowing.

Against this background, here is a heretic's view of some of the key issues:

1. Numbers. The number of Armenian dead given by Armenian or pro-Armenian sources has fluctuated and continues to fluctuate depending on who you read. Estimates made at the end of the First World War on the allied side suggest between 600,000-800,000. The figures most commonly given in Armenian sources now alternate between about one million and 1.5 million. On the Turkish 'side' estimates range between about 300,000 and 600,000. There were about 1.6 million Ottoman Armenians and as hundreds of thousands survived the war the higher figure given by Fisk and others is not and cannot be correct. The Armenians suffered terribly, but in the interest of historical truth the claims that 1.5 million Armenians were 'massacred' in 1915 or even during the whole course of the war have to be unequivocally refuted. The causes of death among the Ottoman Armenian population included combat, exposure, malnutrition and disease. Far more Armenians died from these other causes than actual massacre. What is never mentioned in the standard narrative is that probably between two and 2.5 million Ottoman Muslim civilians died in this war from the same range of causes. They are the ghosts

never talked about because the news correspondents, consuls and missionaries were only interested in the suffering of Christians. The Muslims have disappeared from history as if they never existed.

2. Military necessity. Dismissed out of hand by Armenian propagandists and ‘scholars’ inside the genocide network, it is the crux of the argument from history on the Turkish ‘side’. The two relevant questions here are a) does a government have the right in international law to remove a rebellious population in time of war and b) did sabotage from behind the lines by Armenian armed insurgent groups represent such a threat to the war effort that the ‘relocation’ of the Armenians could be justified?

Here the central issues include the role of Russia in using the Armenians as a weapon of war. Apart from Armenians fighting in the Russian army, the Tsar formed special Armenian units tasked with ‘liberating’ east Anatolian Ottoman provinces in which the population was more than 80 per cent Muslim (largely Kurdish or Turkish). The Armenians were coaxed along with promises of autonomy in a region that would include conquered Ottoman lands. The striking power of these Russian Armenians was augmented inside the Ottoman Empire by tens of thousands of Ottoman Armenians. They cut lines of supply and communication, attacked military convoys and massacred Muslim civilians. Their violence reached a peak during the Russian-Armenian occupation of northeastern Anatolia from 1916-18. Towns, villages and cities were turned into a charnel house, with Russians officers shocked at the savagery of the atrocities being perpetrated by their Armenian protégés.

The Armenian insurgency - uprisings, attacks on military convoys and Muslim villages, the cutting of telegraph lines and the sabotage of government buildings - in the first half of 1915 culminated in the uprising in the eastern city of Van. Thousands of Armenians were involved. They were well armed and well prepared, down to the trenches and tunnels they had dug and the uniforms they had

fashioned for themselves. With no soldiers available, the defence of government positions rested in the hands of gendarmes (jandarma) and volunteers. After weeks of heavy fighting the Armenians triumphed. As the governor fled and the city fell, many thousands of Muslim civilians were massacred by Armenians within the city limits or in the villages around the nearby lake.

The revolt was launched in the middle of April and may well have been coordinated with Britain and Russia, and thus timed to take place as the British were preparing to land in Gallipoli and the Russians were about to launch a large-scale offensive around Dilman in northwestern Persia. The fighting in Mesopotamia, with the British pushing north from their foothold in Basra, may also have been part of these calculations. Having captured Van, the Armenians handed it over to the Russians.

On April 24, about a week after the launching of the Van uprising, the Ottoman government closed down the Armenian committees in Istanbul, moving the hundreds of people they arrested into the interior, mainly to Çankiri and Ayyaş, on the outskirts of Ankara. It is from April 24 that the Armenians date the ‘genocide’, when the critical date was when Armenians launched their revolt in Van about a week earlier. Given Armenian desertions from the army, actions of Armenian bands from behind the lines and the collaboration of Armenian revolutionary committees with the enemy, all that should be surprising about the action taken on April 24 is that it was not taken earlier.

Towards the end of May the Ottoman military command recommended that the Armenian population in the war zone be ‘relocated’ southwards into Syria. It is clear that the Van rebellion had brought a deteriorating security situation to a head. Since its shattering defeat at Sarikamiş early in 1915, the Ottoman Third Army had been in no position to defend northeastern Anatolia from Russian invasion and attacks from behind the lines. Launched in late 1914 the Sarikamiş campaign started

well but ended disastrously when a blizzard swept across the mountains and tens of thousands of Ottoman soldiers, ill prepared for a winter campaign, froze to death overnight. The Third Army was decimated and unable to launch strategic offensives for three years. The civilian population of the entire region was virtually on its own. The military command had already moved some Armenians but after Van, unable to stem uprisings and sabotage of the war effort from behind the lines, it finally recommended that the bulk of the Armenian population be ‘relocated.’

These facts are the core of the argument from military necessity. The attempts by Vakahn Dadrian and his Turkish protégé, Taner Akçam, to show that the Ottoman government met before the Van uprising and decided to annihilate the Armenians have no basis in fact. Both fortify their case with forged ‘documents’, namely the ‘Andonian papers’ and the so-called ‘ten commandments’. Handed to British officials by an Ottoman functionary after the war, this second piece of paper purports to show that ruling CUP (Committee of Union and Progress) figures sat around a table in Istanbul and took a decision to annihilate all Armenian men and convert their women and children to Islam. The British were then searching high and low for evidence they could use against the leading figures in the Ottoman government. They scoured the Ottoman archives, they raked through their own archives and they asked the Americans if they had anything but they could not find one incriminating document. Had there been any possibility of convincing the world that the piece of paper on which the ‘ten commandments’ were written was a genuine document the British would have jumped on it straight away but it was so obviously a fake they quickly discarded it. Yet in his book *Blood and Soil: A History of Genocide from Sparta to Darfur*, Ben Kiernan, the Director of Yale University’s Genocide Studies Program, uses this bogus ‘document’ as the very foundation for his accusation of genocide against the wartime Ottoman government. These forgeries are not isolated

examples because the Armenian case against ‘the Turks’ is buttressed with numerous fabrications, both textual and photographic.

3. Conflation. Towards the end of maximizing the numbers of dead, Armenian lobbyists and propagandists have lengthened the time frame of the ‘genocide’ to 1922 or 1923, a period that includes the First World War, the Greek invasion of western Anatolia in 1919, and the fighting in the Caucasus and southeastern Turkey that continued at the same time. In fact, each of these periods of history has to be examined separately. The fighting in the Caucasus over territory and resources (the oil of the Caspian Sea) involved the British and their western allies, white Russians, Bolsheviks, Azerbaijanis, Georgians, Armenians and other ethno-religious groups in the Caucasian mosaic. They all killed each other and they all died from the same other causes, including disease, malnutrition and exposure.

At the same time France had invaded what is now southeastern Turkey, bringing with it an Armenian legion and intending to set up an autonomous or semi-independent Armenian ‘state’ under French protection. By agreement with Britain its territorial remit - ‘sphere of influence’ - ran as far north as Lake Van. For France southeastern Turkey was part of *la Syrie integrale* – greater Syria – whose central attractions were the cotton fields of Çukurova and the deep water port of Eskanderun, tucked away in the corner of the eastern Mediterranean, which could be developed to create a trans-Mediterranean naval axis with Algeria. The French invasion triggered off a new wave of killing of Muslims and destruction of Muslim property which did not stop until both the French and their Armenian legion had been driven back by the Turkish nationalists.

4. The missing Muslims. No one knows with any semblance of accuracy how many Ottoman Muslim civilians died during the First World War, not to speak of those who died during the fighting which continued afterwards. More than 80 per cent of the Muslim population was illiterate and

therefore incapable of writing down the story of what they endured. The round figure already given of between two and 2.5 million Muslim civilian dead is no more than a starting point for discussion of numbers. Many Muslim civilians - half a million according to the figures compiled from Ottoman documents - were massacred throughout the course of the war. Many if not most of the dead were Kurds and their killers were mostly Armenian, underlining the degree to which the conflict in eastern Anatolia was a continuation of an Armenian-Kurdish struggle over territory incited by the British in the late 19th century when they took on the ‘Armenian question’ and began to apply the word ‘Armenia’ to Ottoman provinces in which Armenians constituted a small minority. The word used by the Kurds and even by the sultan and the Ottoman government was ‘Kurdistan’. Threatened by what appeared to be an attempt by the British to grant the Armenians autonomy in their traditional lands, the Kurds prepared to defend themselves.

Many of the crimes committed by Armenians during the First World War were recorded in documents written by Ottoman army commanders and provincial authorities when they were able to return to eastern Anatolia – the central killing grounds - in 1918. These accounts were not written for propaganda purposes as were the lurid allegations made against ‘the Turks’ by James Bryce and Arnold Toynbee in 1915-16. They were recorded solely for the information of the central government. This other truth blurs the divide between perpetrator and victim and threatens the Manichean narrative which lies at the heart of modern Armenian nationalism. If young Armenians ever conclude that their forefathers were perpetrators as well as victims, the national narrative will be exploded. This is why the countervailing narrative has to be closed down.

A more balanced appraisal of history might lead to a real reconciliation with Turks and Kurds on the basis of the mutual acknowledgement of the crimes committed by all their ancestors and the suffering of all

the innocent whether Muslim or Christian. This point might be reached one day but at the moment it seems psychologically, culturally, historically and politically impossible for Armenians to own up to the scale of atrocities (even if some admit there were a few) carried out by their forebears. Needless to say, as they insist decade after decade that ‘the Turks’ were responsible for genocide, they should be obliged to consider whether what Armenians did to the Muslims should be given the same label.

The reports of Armenian atrocities came from across eastern Anatolia. These were killings on a large-scale and grossly inhumane in their nature. Babies thrown into bread ovens; people flayed alive or trampled to death by horses; people locked in barns or houses and burnt alive; people taken away en masse and killed out of sight of the Russians. Ottoman forces entered cities strewn with bodies and even body parts. In their reports some Russian officers expressed revulsion at the behavior of their Armenian protégés and even accused them of seeking to exterminate the Muslims. While these killings brought Armenian violence to a peak, earlier killings of Kurds and other Muslims establish revenge as a motive for the mass attacks on Armenians as they were led south to Syria in 1915.

5. The trials. In his writings Taner Akçam pays considerable attention to the show trials held in occupied Istanbul under the aegis of the British authorities. These resulted in few convictions for crimes committed against the Armenians. In any case, the more authentic trials were those established by the Ottoman government following attacks on Armenian convoys in 1915. Commissions of inquiry were set up in late 1915 and about 1600 people court-martialled as a result. Some of those found guilty were executed and others were imprisoned, including Ottoman officials guilty of negligence or complicity. As news came through of attacks on the convoys the government in Istanbul sent coded messages to provincial officials demanding that they provide the Armenians with greater protection. There are many such documents

in the archives and they clearly establish that in ‘relocating’ the Armenians the government did not have the intention of killing them.

That many of the provincial officials handed the responsibility of arranging the ‘relocation’ were incompetent, that numbers of them were actively complicit in the mistreatment of Armenians and that others were wilfully negligent is very clear. At the same time it would have been extremely difficult to organize such a mass movement of people when the military had its back against the wall on all fronts and all the necessities of life were being directed towards its needs. There was not sufficient food, medical care, transport and even armed men to guard the convoys. Civilians were in a desperate state and even many soldiers were dying of disease or malnutrition before they reached the front. The Ottoman government has to be held responsible for the calamitous consequences of the ‘relocation’ decision even if it did not know what those consequences would be. However, in acting on the recommendation of the military command, did the government have any idea of how badly things would turn out? Did anyone at any stage stand up and say ‘this can’t be done’ even if the military command had reached the conclusion that it had to be done? Almost a century later, there will probably never be clear answers to these questions.

6. Greeks and Assyrians. As both claim to have suffered ‘genocide’ at the hands of the Turks, here is some of the context generally missing from the standard mainstream narrative. In 1897 a Greek army attacked the Ottoman Empire and was beaten off. In 1912 the Greeks tried again in the company of Serbia, Bulgaria and Montenegro. The Ottomans were outnumbered and quickly overwhelmed on all fronts. The empire lost most of its territory on the European land mass and probably would have lost all of it had not the Balkan allies fallen out in 1913 and started attacking each other just as viciously as they had laid into the Muslim enemy. In the territories overrun by the Balkan armies the Muslim population was ethnically cleansed – as the process would now be called – for the

second time since the 1870s. The intention of the Balkan governments was to obliterate the Ottoman presence in southeastern Europe and to kill or drive out as many Muslims as possible. Between 1904-1907 the Germans murdered or otherwise caused the death through their brutality of up to 100,000 Hereros in what is now Namibia. If this was the 20th century’s first genocide, the massacre and dispossession of Balkan Muslims in 1912-13 has to be regarded as the second, even if completely ignored by Kiernan and other ‘scholars’ in the professional genocide network. Justin McCarthy, has estimated that the Balkans war ended in the death of 632,000 Muslims, or 27 per cent of the Muslim population of the conquered Ottoman domains in Europe. Those who survived massacres and the pillaging of their villages by soldiers and the bloodthirsty *çeteler* (bandit gangs) following in their wake fled across the Aegean or on land towards Istanbul. Along with retreating soldiers they died en masse from disease, malnutrition and exposure. If they managed to reach Istanbul they were given shelter and medical treatment in mosques and converted government buildings. The fields along the approaches to the city were littered with the bodies of the dead and dying. Even now the extirpation of Muslims in 1877-78 and again in 1912-13 has virtually no place in ‘western’ histories of the Balkans.

In 1919 the Greeks invaded Ottoman lands again. The empire had by this time been at war since the Italian invasion of Libya (1911). Libya was followed by the Balkan wars (1912-13), then the First World War (1914-1918) and then the fighting which convulsed the Caucasus and what is now southeastern Turkey. To launch yet another war on this devastated land was an act of almost sadistic cruelty, but this is exactly what the British Prime Minister, David Lloyd George, as intense in his love of the Greeks as he was in his racist hatred of ‘the Turks’, and his dear friend, Eleftherios Venizelos, the Greek Prime Minister, did. Ferried across the Aegean under the protection of an allied fleet, the Greek army landed at Izmir in May, 1919. The killing started immediately. The dead

included Christians identified as Muslims because they were wearing a fez.

Theoretically, the Greek army was supposed to remain within a restricted zone centering on Izmir but it soon burst these bounds and began heading north in the direction of Istanbul and east in the direction of Ankara. Its trail was marked by massacres, arson, pillage and destruction in towns and villages. Arnold Toynbee was in the region at the time and described the Greek campaign as a war of extermination of the Turks. An Interallied Commission of Inquiry and the representative of the International Red Cross agreed. Finally held and defeated by the Turks in 1922, the Greek retreat to the Aegean coast was marked by the same atrocities and destruction the whole way. Armenian and Greek civilians supporting the invading army joined in the pillage and destruction of Muslim property. This criminal adventure ended in the population exchange of 1922, with 1.5 million Greeks uprooted from their homes in Anatolia and half a million Turks uprooted from their homes in Greece. Lloyd George and Venizelos have to be held directly responsible for this tragedy. With British troops facing the resurgent Turkish nationalists at Canakkale, Lloyd George was ready for yet another war as long as someone else would fight it but his appeals to Australia, New Zealand, Canada and South Africa to send troops fell on deaf ears.

The third ethno-religious group making allegations of genocide are the Assyrians, a tiny community based in southeastern Turkey and northwest Persia which was lured into the war by the promises of the British and the Russians but had no hope of standing up against the Ottoman army, the Turkish army or the Kurdish forces. Fleeing from their Ottoman homeland, the Assyrians joined their coreligionists in northwestern Persia before fleeing in the direction of Iraq, thousands dying on the way. Most of the survivors ended up in the Baquba refugee camp, north of Baghdad. They were acknowledged as being brave soldiers but prone to indiscipline and brutal behavior. In 1924 a group of Assyrian levies attached to the British army

opened fire with machine guns in the central market of Kirkuk, killing hundreds of people; in 1933 a band of armed Assyrians provoked a major crisis by attacking Iraqi troops near the Tigris river, killing 34, wounding about 100 and mutilating the bodies of the dead (striking back, the army massacred hundreds of innocent people near the Mosul district village of Simel); when Kurds attacked the Assyrian camp at Baquba some of those captured and killed had their heads cut off, according to the British proconsul in Iraq, Arnold Wilson.

7. So, who comes out of this with clean hands? No one, it seems. There were not perpetrators on one side and victims on the other. There were perpetrators and victims on all sides. Even during the ‘relocation’ many Muslims tried to help the Armenians and alongside the negligent Ottoman officials were those who, in extremely difficult circumstances, did their best to see that the Armenians in their charge were looked after. There is still no comprehension in mainstream ‘western’ histories of how devastating the war was for the Ottoman civilian population. When it ended people were digging barley out of horse manure and eating grass in the attempt to survive. Even during the war, in 1915-16, people were dropping dead from hunger or disease in the streets of Beirut and other Syrian towns and cities. In the mountains of Lebanon men who could not feed their families were wandering off to die alone in their shame. Whole villages were depopulated. The dire consequences of war, the draining of food, medicine and transport for the men at the front and the enormous death toll from diseases such as cholera and typhus among soldiers and civilians alike were worsened by the allied naval blockade of the Mediterranean coast, killing off cash economies and depriving farmers of spare parts needed for the irrigation of their crops. The locust plague of 1915 stripped crops and trees bare, adding to the general misery and destitution. The Arab historian George Antonius estimated that the civilian death toll in Syria alone during the war was about 400,000. Across eastern Anatolia, conditions were just as bad if not worse. The population

of some provinces was reduced by 40 to 60 per cent. Hundreds of thousands of people fled the war zones and the survivors were left uprooted and starving not just in the Ottoman lands, but in the Caucasus and northwestern Persia. This was a war of annihilation, of an empire being put to the sword and fighting for its life and of minorities sucked into the maelstrom by the intrigues and false promises of the allied powers.

8. Finally we come to other parallels between 1915 and Syria in 2013. It is not just Armenian Christians being killed or driven out of Syria right now but all Christians. Two orthodox bishops are still missing, believed to be held in Aleppo by Chechens, if they are still alive; priests have been murdered and the ancient Christian city of Ma'lula attacked and its churches desecrated; in another recent attack on Ma'lula 12 nuns were taken hostage by armed men; only recently more than 40 Christians, men, women and children, were massacred in the village of Sadad. The black flag of Al Qaida has been hoisted over churches by the equally black forces of darkness unleashed on Syria by western governments and their regional allies. They have destroyed more than 60 churches and monasteries and driven tens of thousands of Christians out of their homes.

Only the Vatican is speaking out against these atrocities and the extirpation of Christianity in the lands of its birth. Western politicians who wear their Christianity on their sleeve when it suits them have had nothing to say about the Christians or the tens of thousands of Muslims who have died in Syria as the direct result of the intervention by the cohort of governments calling themselves, grotesquely, the 'Friends of the Syrian People', not to speak of the millions who have been displaced. If they are pulling back now it is only because they realize they have created a Frankenstein who threatens to turn on them, within their own borders and against their interests around the world.

For two centuries the 'west' and its local allies have been playing havoc with peoples' lives in the Middle East. They have played the minority card, the sectarian card, the civil war

card, the invasion and occupation card, the assassination card, the sabotage card, the bribery card, the sanctions card, the economic boycott card and the overthrow card. They shuffle the pack according to need and so far they have shown they will stop at nothing to get what they want. This is the true parallel with the First World War. The world created in great power interests in 1918 is now being ripped apart in great power interests. Iraq has gone and Syria is being destroyed. The central lands of the Middle East are spilling over with refugees. The outflow from Iraq after 2003 was the greatest since 1948 and the outflow from Syria is as bad if not worse.

The Armenians and Assyrians got nothing back in return for their support of the allied war effort. Promises made either were not kept or could not be kept. Thanks to the Bolsheviks the Armenians got their autonomous republic but the Assyrians ended up as refugees in Iraq or other countries prepared to take them in. The Arabs were deceived and betrayed. The only promise followed through was that made to the Zionists, and as was the case post-1918, so it is the case now: the greatest single beneficiary from the destruction of Iraq and the ongoing destruction of Syria is the colonial settler state implanted in the Middle East in furtherance of western strategies.

The suffering of Armenians in Syria today is only a fragment of the overall picture. The central lands of the Middle East are being ravaged in the most shocking fashion. Stirred up by the true enemies of God - the clerical sowers of fitna and the governments that support them - and unable to stand back and see the bigger historical picture, as relevant now as it was more than a century ago, of countries being destroyed in accordance with grand strategies developed in distant 'western' capitals, the people of the region again tumble into the traps set for them. Their governments and institutions disgrace themselves with their treachery, collaboration and abject surrender to money and power. Surely such a low point has rarely been reached in the history of the Arab and Islamic Middle East.

AVİM Rapor No: 1 • Şubat 2014

**ERMENİLER VE SURİYE
1915 VE 2013**

Jeremy SALT

ERMENİLER VE SURİYE 1915 VE 2013

Jeremy SALT

Öz: Bu kısa makale İngiliz gazeteci Robert Fisk tarafından Ermenilerin Birinci Dünya Savaşı sırasında ve günümüzde Suriye’de çektiği acı arasında kurduğu paralellığı konu almaktadır. Yazar başka paralellikler de kurmaktadır: örneğin 1914-1918 arasında Ermeniler ve diğer etnik-dini grupların itilaf devletlerinin çıkarları doğrultusunda manipüle edilmesi ile günümüzde Suriye’ye batılı hükümetler ve bölgedeki müttefikleri tarafından yapılan müdahalelerin insani sonuçları arasında. Gerçekten de Orta Doğu’nun ve Kuzey Afrika’nın tamamı 19ncu yüzyılın başından bu yana batılı güçler için bir müdahale alanı olmuştur. Yazar “Ermeni sorununun” gözler önüne serilmesinden zafer kazanmış savaş dönemi büyük devletlerinin himayesinde yürütülmüş ve hem Anadolu Türkleri hem de Yunanlılar için felaketle sonuçlanmış olan Anadolu’nun 1919’da Yunan işgaline uğramasına kadar birçok anahtar tarihsel olaya göz atıyor. Makale dünya tarihinin en yıkıcı savaşının gerçekleştiği dönemin şartlarında tüm dinsel-etnik grupları arasında şiddeti uygulayanlar ile bu şiddetin mağdurları arasında çizilen ayrımı sorgulamaktadır. Yazar bu gerçeğin kabul edilmesinin bugün hala derin bir şekilde kutuplaşmış bulunan tarihsel anlatılara tutunan gruplar arasında hakiki bir uzlaşının sağlanabilmesi açısından en temel dayanak olduğunu ifade etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Fisk, Ermeniler, Osmanlı hükümeti, tehcir, Justin McCarthy, Avustralya, Rusya, Osmanlı vilayetleri, ayaklanma, Van, Üçüncü Ordu, Andonian belgeleri, lobiciler, Fransa, Kürdistan, savaş dönemi mezalimleri ve yargılamaları, Asuriler, Balkan Müslümanları, 1919 Yunan İşgali, Suriye Hristiyanları ve Müslümanları, 1915 ve 2013 arasında paralellikler.

Yakın zamanda yayınlanan bir makalede¹ Robert Fisk 1915’te Ermenilerin katledilmesi ile 2013’te Suriye’de çektiği acılar arasında bir paralellik kurmuştur. Gelişen olaylara verilen bu yanıtın dayanağı Ermenilerin Birinci Dünya Savaşı’nda başlarına gelenler, şu an Suriye’de olanlar ve tarihte bu iki olay arasındaki diğer paralelliklerdir.

Uzun bir süre boyunca Fisk’in Osmanlı

hükümetine karşı yönelttiği suçlamalar, Osmanlı hükümetinin yerel görevlilere Ermenileri yok etme emri verildiğini “gösteren”, ancak aslında sahte olan ve kötü üne sahip Andonian “belgelerine” dayanmaktaydı. Yazarın kendine ait iddialarının birçoğu da Birinci Dünya Savaşı propagandası veya kendi hayali varsayımlarına dayanıyordu. 1915 katliamlarından hayatta kalan yaşlı Ermenilerin ona anlattığı hikâyeler ancak Ermeniler tarafından yapılan katliamlardan

¹ Robert Fisk, “Nearly a century after the Armenian genocide, these people are still being slaughtered in Syria”, (Ermeni soykırımından yaklaşık yüzyıl sonra bu insanlar hala Suriye’de katlediliyor). The Independent, December 1, 2013.

hayatta kalan yaşlı Müslümanlarca anlatılanlarla ölçülebilirdi, tabi Fisk bunlardan haberdar olsa, ya da bu insanlarla ölmeden önce konuşmak için Doğu Anadolu'ya gitme zahmetine girseydi.

2015'in yaklaşmasıyla beraber kültürel anaakım Türk hükümetini 1915'te olan olayların bir soykırım olduğunu, yani Ermenilerin sırf Ermeni oldukları için yok edildiklerini "itiraf etmesine" yönelik propaganda dalgasına maruz bırakacak. Bu konuda herhangi bir tartışma bulunmamaktadır; ama bu yokluğun sebebi, bu konuda karşı anlatıların bulunmaması değil bu karşı anlatıların dikkate alınmamasıdır.

Görünüşe bakılacak olursa son dönem Osmanlı tarihi hakkında Ermeni propagandacılarının önlerine koyulanlar dışında hiçbir şey bilmemelerine rağmen veya derin bir şekilde önyargılı, sıklıkla dürüst olmayan veya bilgiden yoksun kaynakları okuyanlar için hakikat çok açık bir şekilde ortadadır. 2010 yılında Amerikan Temsilciler Meclisi Dış İlişkiler Komitesi'nin bu konuda geçirdiği karar bu tarzda çarpık bir zihniyetin ürünüdür. Komite kararında yer alan iki milyon Ermeni'nin "sınır dışı" (deport) edildiği iddiası saçmalaktan ibarettir. Ermeniler sınır dışı edilmemiş, Osmanlı İmparatorluğu sınırları içerisinde yerleri değiştirilmiştir. Sınır dışı edildiği iddia edilen Ermeni sayısı ise imparatorluğun toplam Ermeni nüfusundan yarım milyon daha fazladır. Bu iki çarpıtmanın yanında bu kararın yalanlarını ortaya çıkaran birçok farklı hakikat vardır.

Bu mesele söz konusu olduğunda tarih teolojiye dönüşmüştür. Tanrı'nın olmadığını söylemek onun varlığını "inkâr" etmektir. Yıldız Mahkeme'sinin² özünde bu zihniyet vardı, ve Ermeni lobicileri ve propagandacıları dünya çapında bu taktiği kullanmaktadırlar. "Soykırım araştırmacıları" aynı ahlaksız taktiği kendi tarih anlatılarına katılmayanları karalamak ve ötekileştirmek için "inkârcı" terimini kullanarak uygulamaktadırlar. Bu ahlaksız taktiği kullanmalarının sebebi Ermeni sorununun doğru bir şekilde çerçevesine oturtulması karşısında kendi çarpık tarih anlatılarının gözler önüne serilmesidir. İşte bu sebepten dolayı Ermeni sorunu hakkındaki tartışmalar daha başlamadan

bitirilmelidir. Bu bağlamda Amerikalı araştırmacı Justin McCarthy'nin Avusturalya'yı ziyareti sırasında gördüğü kötü muamele, gerçek olduğunu düşündüğü şeyleri dillendirmeyi cüret eden ve bu uğurda mücadele edenlere yine önemli bir ders olmuştur. Profesör McCarthy tanınmış bir araştırmacıdır ve son dönem Osmanlı İmparatorluğu'nun demografik yapısı konusunun ileri gelen uzmanlarından. Bu konuda pek çok yayınlanmış kitabı ve makalesi bulunmaktadır. Ancak tüm bunların Avusturalya'da hiçbir önemi olmamıştır. Avusturalya medyası McCarthy'i bir "holokost inkârcısı" olarak tanıtan Ermeni, Yunan ve Musevi lobilerine uymuştur. Bu muamelenin öncüleri arasında ise Avusturalya Yayın Komisyonu yer almıştır; bu kuruluşun muhabiri Michael Brissenden Profesör McCarthy'i "dünyanın en azılı soykırım inkârcılarından biri" olarak tanıtmıştır. Lobicilerin çabaları istenilen sonucu vermiştir. Profesör McCarthy Melbourne Üniversitesi'nde ve Güney Galler Sanat Galerisi'nde halka açık konuşmalar yapacaktı, ancak iki mekân da "inkârcı" görüşlerini öğrendikten sonra ona konuşması için olanak sağlamayı reddetti. Amerika'dan Avusturalya'ya bu konuşmaları yapmak üzere gelen Profesör McCarthy'nin yapabildiği tek konuşma Avusturalya İşçi Partisi senatörü Laurie Ferguson'un Canberra Parlamento binasının bir komite odasında ayarladığı küçük özel bir etkinlikte gerçekleşti. Profesör McCarthy'nin maruz kaldığı bu kötü muamele azimli lobiler ile karşılaşan basın korkaklığının ve cehaletinin örnek bir göstergesiydi. Böylece basın ve lobiciler bir araya gelerek dürüst tartışmaların önünü kesmiş ve Avustralyalıların ilgilenebileceği konuları duymalarını engellemişlerdir.

Böyle bir manzara karşısında bir kâfirin bazı kilit meseleler üzerine görüşleri şöyledir:

1. Rakamlar. Ermeni ve Ermeni yanlısı kaynakların ölen Ermenilerle ilgili verdikleri rakamlar kimi okuduğunuza bağlı olarak değişmiştir ve değişmeye devam etmektedir. Savaşın sonunda müttefiklerin tahminleri 600.000-800.000 ölü sayısına işaret etmektedir. Ermeni kaynaklarının genel olarak verdiği rakamlar artık bir milyon ile bir buçuk

² İngiltere'de 15. ve 16. yüzyıllarda faaliyet göstermiş; siyasi çıkarlar doğrultusunda katı, keyfi hüküm veren ve gizli kapaklı yargılama yapan mahkeme.

milyon arasında değişmektedir. Türk “tarafında” ise tahminler 300.000 ile 600.000 arasındadır. Yaklaşık olarak 1,6 milyon Osmanlı Ermenisi vardı ve yüz binlercesi savaşta hayatta kaldığına göre Fisk ve diğerlerinin verdiği rakamlar doğru değildir ve olamaz. Ermeniler çok büyük acılar çekmiştir, ancak tarihsel gerçek adına 1,5 milyon Ermeni’nin 1915’te ve hatta savaşın tüm gidişatı sırasında “katledildiği” söylemi reddedilmelidir. Osmanlı Ermeni nüfusundaki ölümlerin sebepleri çatışma, kötü savaş koşulları, yetersiz beslenme ve hastalıktı. Bu sebeplerden ölen Ermeni sayısı gerçekten katledilen Ermenilerin sayısının çok üstündeydi. Standart tarih anlatısında hiçbir zaman bahsedilmeyen ise aynı sebeplerden dolayı muhtemelen iki ila iki buçuk milyon sivil Müslümanın ölmesiydi. Onlar haklarında hiç bahsedilmeyen hayaletlerdir; çünkü haber muhabirleri, konsoloslar ve misyonerler sadece Hristiyanların çektiği acı ile ilgileniyorlardı. Ölen Müslümanlar sanki hiç var olmamışçasına tarihten yok olup gittiler.

2. Askeri gereklilik. “Soykırım network”ü içindeki Ermeni propagandacılar ve “araştırmacılar”ı tarafından tümüyle gözardı edilen askeri gereklilik Türk “tarafı”nın tarih anlatısının en önemli kısmını oluşturan öğedir. Buradaki iki önemli soru: a) Bir hükümet savaş döneminde isyankâr bir grup insanı yerlerinden etme hakkına sahip midir? ve b) Savaş hatları arkasında Ermeni silahlı isyan gruplarının yaptığı sabotaj Ermenilerin “tehcirini” haklı kılacak kadar savaş faaliyetlerini tehdit ediyor muydu?

Burada en önemli meseleler arasında Ermenileri bir savaş aracı olarak kullanan Rusya’nın rolü bulunmaktadır. Rus ordusunda savaşan Ermeniler dışında, Rus Çarı nüfusunun yüzde sekseninden fazlasının Müslüman olduğu (çoğunlukla Kürt ya da Türk) Doğu Anadolu Osmanlı vilayetlerini “kurtarmak” ile görevlendirilmiş özel Ermeni birlikleri kurdu. Ermeniler fethedilmiş Osmanlı topraklarının bulunduğu bir bölgede

özerklik vaatleriyle ikna edilmişlerdi. Bu Rus Ermenilerinin vuruş gücü Osmanlı İmparatorluğu içindeki on binlerce Osmanlı Ermeni ile arttırılmıştı. Bu Ermeni gruplar erzak ve iletişim hatlarını koparmış, askeri konvoylara saldırmış ve sivil Müslümanları katletmişlerdir. Sergiledikleri vahşet 1916-18 arası kuzeydoğu Anadolu’nun Rus-Ermeni işgali sırasında en vahim boyutlarına ulaşmıştır. Köyler, kasabalar ve şehirler resmen ölü mahzenleri haline gelmiş ve Ruslar dahi çırakları olan Ermenilerin sergiledikleri vahşet ve gaddarlık karşısında şok olmuşlardır.

Ermeni isyanları-ayaklanmaları, askeri konvoylara ve Müslüman köylerine yapılan saldırılar, telgraf hatlarının kesilmesi ve hükümet binalarının sabotajı gibi faaliyetler doğu şehri olan Van’daki ayaklanma ile doruğa çıktı. Ayaklanmaya binlerce Ermeni karıştı. İyi bir şekilde silahlanmış ve hazırlanmışlardı; hatta siperler kazmışlar, kendileri için üniforma dikmişlerdi. Askerlerin bulunmadığı bu durumda hükümet mevkilerinin savunulması işi jandarmalara ve gönüllülere kalmıştı.

İsyan Nisan ortasında muhtemelen İngiltere ve Rusya ile koordine edilmiş olarak başlatılmıştır; ki böylece tam İngilizlerin Gelibolu’ya çıkarma yapmaya hazırlanmalarına ve Rusların kuzeybatı İran’daki Dilman’a büyük bir taarruz yapmalarına yakın bir zamana denk getirilmiştir. İsyanın zamanlaması İngilizlerin Basra’daki tutunma noktalarından kuzey istikametinde yaptıkları manevralarının çıkardığı Mesopotamya’daki çatışmalarla da bağlantılı olabilir. Van’ı ele geçiren Ermeniler şehri Ruslara devretmişlerdir.

Van ayaklanmasının başlatılmasından bir hafta sonra 24 Nisan’da Osmanlı hükümeti İstanbul’daki Ermeni komitelerini kapattı, tutukladığı yüzlerce insanı imparatorluğun iç kısımlarına doğru Ankara çevresinde, çoğunlukla Çankırı ve Ayaş’a aktardı. Ermeniler Van’da gerçekleştirdikleri isyanın bir hafta sonrasında o kritik an olan 24 Nisan’ı “soykırım” tarihi olarak belirlemişlerdir. Ordudan Ermeni firarları,

savaş hatların arkasında Ermeni çetelerinin yaptıkları ve Ermeni ihtilalci komitelerinin düşman ile işbirliği yapmaları göz önünde bulundurulduğunda 24 Nisan'da alınan kararın tek şaşırtıcı yanı bu kararın nasıl daha önceden alınmamış olduğudur.

Mayıs ayının sonlarına doğru Osmanlı ordu yönetimi, savaş alanında bulunan Ermeni nüfusun Suriye'nin güney bölgelerine "tehcir"ini tavsiye etti. Van isyanıyla güvenlik sorununun had safhaya ulaşmış olduğu kesindir. 1915 başlarında Sarıkamış'taki tahrip edici yenilgi dolayısıyla, Osmanlı Üçüncü Ordu'nun kuzeydoğu Anadolu'yu Rus istilası ve saldırısına karşı savunabilecek durumu kalmamıştı. 1914 sonlarında iyi başlayan Sarıkamış seferi dağlardaki kar fırtınası çıkmasıyla bir felakete dönüşmüş, on binlerce Osmanlı askeri çetin kış şartlarına hazırlıksız yakalanmış ve bir gecede donarak hayatını kaybetmiştir. Üçüncü Ordu'nun büyük bir kısmı hayatını kaybetti ve üç yıl boyunca saldırı stratejisi belirleyemedi. Tüm bölgedeki sivil halk resmen tek başına kaldı. Askeri yönetim bazı Ermenileri çoktan taşımıştı, fakat daha sonra yönetim ayaklanmalara ve hat arkasındaki savaş sabotajlarına karşı direnç gösterememiştir. Askeri yönetim sonuç olarak Ermeni nüfusun çoğunluğunun "tehcir" edilmesini önerdi.

Bu gerçekler askeri gereksinimlerin özünü oluşturmaktadır. Vahakn Dadrian ve onun Türk çırağı Taner Akçam'ın, Osmanlı hükümetinin Van ayaklanması ile daha önce karşı karşıya kaldığını ve Ermenileri yok etmeye karar verdiklerini göstermeye dair girişimlerinin hiç bir temeli yoktur. Bu iki isim de savlarını "Andonian belgeleri" ve sözde "on emir" adlı sahte dokümanlarla desteklemektedirler. Bir Osmanlı görevlisi tarafından İngiliz yetkililerine savaştan sonra teslim edilen bu ikinci kâğıt parçası, iktidardaki İttihat ve Terakki Partisi yetkililerini İstanbul'da bir masa etrafında otururlarken ve tüm Ermeni erkeklerini yok etme, kadın ve çocukları ise İslam dinine döndürme kararı alırlarken göstermektedir. İngilizler, önde gelen Osmanlı hükümeti

yetkilerine karşı kullanılacak tüm deliller için herkesi inceden inceye araştırmışlardır. Osmanlı arşivlerini didik didik aramışlar, kendi arşivlerini taramışlar ve Amerikalılara ellerinde bir tane bile suçlayıcı belge olup olmadığını sormuşlardır. Bu "on emir" olarak nitelendirilen sahte belgelerin dünyaya gerçek olduklarını kanıtlanmanın bir yolu olsaydı İngilizler bu fırsatı kaçırmazlardı, ancak belgeler o kadar bariz bir şekilde sahteydi ki İngilizler bu belgeleri hemen bir kenara atmak zorunda kaldılar. Fakat Yale Üniversitesi Soykırım Çalışmaları Programı Başkanı, Ben Kiernan, Kan ve Toprak: Sparta'dan Darfur'a Bir Soykırımın Tarihçesi adlı kitabında, bu düzmece "belge"yi savaş dönemi Osmanlı hükümetine yönelik soykırım suçlamasına temel olarak kullanmıştır. Bu sahtecilikler istisnai de değildir, çünkü Ermenilerin "Türkler" aleyhindeki davası, sayısız uydurma yazılı ve görsel örnekle desteklenmektedir.

3. Birleştirme. Ölü sayısının artırılmasının son zamanlarına doğru, Ermeni lobici ve propagandacılar "soykırım"ın zaman aralığını 1922 hatta 1923'e, yani Birinci Dünya Savaşı, 1919'da batı Anadolu'daki Yunan istilası, ve Kafkaslar ve Türkiye'nin güneydoğusunda devam eden mücadelelerin vuku bulduğu dönemi de içine alacak şekilde uzatmışlardır. Aslında, tarihin bu dönemlerinin her biri ayrı ayrı incelenmelidir. Kafkaslarda toprak ve kaynak (Hazar Denizi petrolü) üzerine yaşanan savaş, İngilizler ve Batılı müttefiklerini, Beyaz Rusları, Bolşevikleri, Azerileri, Gürcüleri, Ermenileri ve diğer başka etnik-dini grupları Kafkas mozağine dâhil etmiştir. İnsanlar birbirinin canına kıymış ve hastalık, kötü beslenme çeşitli sebeplerle hayatlarını kaybetmişlerdir.

Aynı zamanda Fransa, yanında bir Ermeni lejyonu ile birleşmiş ve Fransız koruması altında otonom veya yarı-bağımsız bir Ermeni "devleti" kurmaya niyetli olarak bugünkü Türkiye'nin güneydoğusunu işgal etmiştir. İngiltere ile imzalanan bölgeden çekilmeye ilişkin anlaşma ile - "etki alanı"

- Van Gölü'nün kuzeyinde uygulamaya konulmuştur. Fransa için Türkiye'nin güneydoğusu la Syrie integrale - büyük Suriye - ki bölgenin çekim merkezleri Çukurova'nın pamuk tarlaları ve doğu Akdeniz'in köşesinde saklanıp kalmış, Cezayir ile oluşturulabilecek bir trans-Akdeniz deniz anlaşması geliştirilebilecek olan İskenderun limanıdır. Fransız işgali yeni bir Müslüman katliamı dalgasını tetiklemiştir ve Müslüman mallarının imhası, Fransız ve Ermeni lejyonları Türk milliyetçileri tarafından geri püskürtülene kadar devam etmiştir.

4. Kayıp Müslümanlar. Birinci Dünya Savaşı sırasında kimsenin elinde Osmanlı'da ne kadar Müslüman sivilin öldürüldüğüne dair kesin bir bilgi yoktur, fakat mücadele sırasında ve sonrasında hayatını kaybedenlerden bahsetmek önemlidir. Müslüman nüfusun yüzde 80'den fazlası okuma yazma bilmemekteydi ve sonuç olarak katlandıkları sıkıntıları kaleme alıp anlatmaktan yoksundurlar. Yuvarlanmış rakamlarla iki ila iki buçuk milyon Müslüman sivilin öldüğünden bahsetmek, rakamlar üzerinden tartışma başlamak başka bir şey değildir. Birçok Müslüman sivil - Osmanlı belgelerinden edinilen rakamlara göre yarım milyon - savaşın seyri boyunca katledilmiştir. 19ncu yüzyılda "Ermeni sorununu" devraldıklarında, Ermenilerin küçük birer azınlık oluşturduğu ve "Ermenistan" olarak adlandırdıkları Osmanlı vilayetleri toprakları üzerinde İngilizlerce başlatılan Ermeni-Kürt mücadelesinin devamı olduğunu gösterir şekilde katledilenlerin çoğu Kürt ve katledenlerin çoğu da Ermeni'ydi. Kürtler ve hatta sultan ve Osmanlı hükümeti tarafından kullanılan sözcük "Kürdistan"dır. Kendi yurtları içerisinde İngilizlerin Ermenilere özerklik verme çabalarından dolayı tehdit altına giren Kürtler kendilerini savunmak için hazırlığa girişmişlerdir.

Birinci Dünya Savaşı sırasında Ermeniler tarafından işlenmiş suçların çoğu Osmanlı ordu komutanları ve vilayet yetkilileri tarafından doğu Anadolu'ya dönecekleri

sıralarda yani 1918'de belgelerle arşivlenmiştir. Bu açıklamalar, 1915-16 yıllarında, James Bryce ve Arnold Toynbee tarafından "Türlere" karşı yürütülen kan dondurucu iddialar gibi propaganda amacıyla da yazılmamıştır. Bu bilgiler sadece hükümetin bilgilendirilmesi için kayda geçmiştir. Bu diğer hakikat fail ile mağdur arasındaki ayrımı bulanıklaştırır ve Ermeni milliyetçiliğinin kalbinde yatan Manişt anlatıyı da tehdit eder. Eğer Ermeni gençleri atalarının kurban oldukları kadar katleden de oldukları sonucuna varırlarsa, milli anlatıları patlak verecektir. Bu sebeple karşı anlatı ortadan kapatılmalıdır.

Daha dengeli bir tarihsel değerlendirme, ancak tüm atalarının işledikleri suçların ve Müslüman da Hristiyan da olsa masum sivillerin acılarının karşılıklı olarak tanınması temelinde Türkler ve Kürtlerle gerçek bir uzlaşmaya imkan verecektir. Bu noktaya bir gün ulaşılabilir ama hali hazırda psikolojik, kültürel ve siyasi açıdan Ermeniler için ataları tarafından gerçekleştirilen mezalimlerin (her ne kadar az sayıda kabul edenler olsa da) kabul edilmesi imkânsız görünüyor. Doğal olarak, onlarca yıldır "Türkler" in soykırımdan sorumlu tutulmalarında ısrar ettikleri gibi, kendileri de Ermenilerin Müslümanlara yaptıklarının aynı şekilde soykırım olarak anılması gerekliliğini düşünmeye zorlanmalıdırlar.

Ermeni mezalimlerinin raporları Doğu Anadolu'dan gelmiştir. Bu katliamlar geniş çaplı ve büyük ölçüde insanlık dışıdır. Ekmek fırınlarına atılan bebekler; canlı canlı derisi yüzülen insanlar veya atların altında ezilerek öldürülenler; ahırlara veya evlere kilitlenerek canlı canlı yakılan insanlar; toplu olarak alınıp götürülen ve Ruslara görünmeyecek şekilde katledilenler. Osmanlı kuvvetleri cesetler ve ceset parçaları ile kaplanmış şehirlere girmişlerdir. Raporlarda bazı Rus yetkililer himayeleri altındaki Ermenilerin davranışları karşısında iğrendiklerini ifade etmişler ve Ermenileri Müslümanları yok etmek istedikleri için suçlamışlardır. Bu

katliamlar Ermeni vahşetini had safhaya çıkarsa da, Kürtlerin ve diğer Müslümanların daha evvel katledilmesi, intikam fikrini 1915'te güneyde Suriye'ye gönderilen Ermenilere yönelik toplu saldırılar için bir motivasyon haline getirmiştir.

5. Duruşmalar. Taner Akçam yazılarında duruşmaların İngiliz yetkililerinin işgali altında İstanbul'da görüldüğüne oldukça fazla dikkat çekmiştir. Bunlardan bir kaç Ermenilere karşı suç işlemekten mahkûmiyetle sonuçlanmıştır. Her halükarda, çok daha güvenilir mahkemeler Osmanlı hükümeti tarafından 1915'te Ermeni kafilelerine yapılan saldırılardan hemen sonra kurulmuştur. Soruşturma komisyonları 1915 yılının sonlarına doğru kurulmuş ve 1600 kadar kişi askeri mahkemede yargılanmıştır. Suçlu bulunanlardan bazıları idam edilmiş ve aralarında ihmal ve suç ortaklığından hüküm giymiş Osmanlı yetkililerinin de bulunduğu bazıları hapis cezasına çaptırılmıştır. Kafilelere saldırıldığı haberleri gelirken, İstanbul'daki hükümet, vilayet yönetimlerine Ermeniler için daha fazla korunmalarını talep eden şifreli mesajlar göndermiştir. Bunun gibi pek çok belge arşivlerde mevcuttur ve açıkça belirtilmiştir ki Ermeni "tehcir"i öldürme niyeti barındırmamaktadır.

"Tehcir" düzenlemesinde sorumluluk alan pek çok vilayet yetkilisinin yetersiz olduğu, aktif bir şekilde Ermenilere kötü davrananlarla suç ortağı olduğu ve diğerlerinin de kasıtlı olarak ihmalkâr davrandığı açıktır. Aynı zamanda, ordunun hareket kabiliyetini kısıtlayan ciddi problemleri varken, bütün hayati ihtiyaçların karşılanması ve böyle büyük bir toplu yer değiştirmenin organize edilmesi son derece zordur. Yiyecek, sağlık imkânları, ulaşım ve kafileyi koruyabilecek silahlı birlikler yoktur. Sivil halk gerçekten çaresiz bir durumdadır ve hatta cepheye dahi ulaşmadan gelemeyen hastalıktan veya kötü beslenmeden pek çok asker de hayatını kaybetmiştir. Osmanlı hükümeti nasıl sonuçlanacağını bilmesede dahi, "tehcir"

kararının felaket sonuçlarından sorumlu tutulmak zorundadır. Yine de, ordu yönetiminin öngördüğü şekilde hareket eden hükümetin nasıl bu kadar kötü sonuçlanacağı konusunda bir fikri var mıydı? Ordu yönetimi bu durumun meydana gelmesi gerektiği sonucuna varsa bile, herhangi bir konumdaki herhangi bir yetkili kalkıp da "bu olamaz" demedi mi? Hemen hemen bir asır sonra, muhtemelen bu sorulara yine net cevaplar verilemeyecektir.

6. Yunanlılar ve Süryaniler. Her iki toplum da Türkler tarafından soykırıma uğradığını iddia ettiği için, burada genel literatürde yer almayan bazı kavramlardan bahsedeceğiz. 1897'de Yunan ordusu Osmanlı İmparatorluğu'na saldırdı ve onlara yenildi. Yunanistan, 1912'de şansını Sırbistan, Bulgaristan ve Karadağ yanında tekrar denedi. Osmanlılar, sayıca üstün olmadıklarından tüm cephelerde kısa bir sürede yenildiler. İmparatorluk, Avrupa kıtasındaki topraklarının neredeyse tümünü kaybetti. Balkan müttefikleri 1913'de dağılmamış ve adeta Müslüman düşmanına saldırır gibi birbirlerine saldırmamış olsalardı, Osmanlılar bu toprakların muhtemelen tümünü kaybedebilirdi. Balkan ordularının işgaline uğrayan topraklarda yaşayan Müslüman halk, 1870'lerden beri ikinci defa –bugünün tabiriyle- etnik temizliğe uğramış oldu. Balkan devletlerinin niyeti güneydoğu Avrupa'daki Osmanlı varlığını sona erdirmek ve mümkün olduğu kadar çok Müslüman öldürmek ve onları dışarı sürmektir. 1904-1907 arasında, Almanlar, şuan Namibiya olarak bilinen bölgede, Herero halkından neredeyse 100,000 kişinin katledilerek veya başka türlü ölümlerine yol açtı. Eğer bu 20. Yüzyılın ilk soykırımıysa, Balkan Müslümanlarının uğradığı katliamlar ve tahliyeler -Kiernan ve soykırım konusunda çalışan diğer 'bilimadamlarınca' tamamen göz ardı edilse dahi- 20. yüzyılın ikinci soykırımı olarak değerlendirilmelidir. Justin McCarthy'nin tahminlerine göre, Balkan Savaşları, 632,000 Müslümanın, ya da Osmanlı İmparatorluğunca fethedilmiş Avrupa topraklarında yaşayan

Müslümanların yüzde 27'sinin, ölümüyle sonuçlanmıştır. Katliamlardan ve köylerinin askerler ve hunhar çeteler tarafından yağma edilmesinden kurtulanlar Ege'ye veya İstanbul'a kaçtılar. Geri çekilen askerlerle birlikte, onlar da, kitleler halinde hastalıktan, yetersiz beslenmeden ve tehlikeli hava şartlarından öldüler. İstanbul'a ulaşmayı becerebilenlere kalacak yer verilmiş, camilerde ve hükümet binalarından dönme binalarda tıbbi tedavi olanağı sağlanmıştı. Şehre çıkan yolların etrafındaki alanlar, ölümlerin ve ölmekte olanların cesetleriyle dolmuştu. Bugün bile, 1877-78'de ve yine 1912-13'de Müslümanların köklerinin kurutulması, Balkanlar'ın 'batı' tarihinde yer edinmemektedir.

Yunanlılar, 1919'da Osmanlı topraklarını yeniden istila etmişlerdir. İmparatorluk, Libya'nın 1911'de İtalyanlar tarafından istila edilmesinden beri savaştıydı. Libya savaşını, Balkan savaşları (1912-1913), ardından Birinci Dünya Savaşı (1914-1918) ve daha sonra Kafkasları ve bugünün Türkiye'sinin güneydoğusu olan bölgeyi sarsan mücadele takip etmişti. Harap olmuş bu topraklarda başka bir savaş başlatmak neredeyse sadistçe bir acımasızlıktı, ama bu tam da, İngiliz Başbakanı David Lloyd George'un –Yunanlılara olan sevgisi kadar, "Türlere" karşı yoğun bir ırkçı nefret duygusu besliyordu- ve onun can dostu, Yunanlı Başbakanı Eleftherios Venizelos'un yaptığıydı. Yunan ordusu, Mayıs 1919'da, müttefik bir filonun koruması altında, Ege kıyılarından İzmir'e ulaştı. Katliamlar gecikmeden başladı. Ölümler arasında, fes giymiş oldukları için Müslüman sanılan Hristiyanlar da vardı.

Teoride, Yunanlı ordusu, İzmir'i çevreleyen kısıtlı bir alanda kalacaktı; ama kısa bir sürede hudutlarından çıktı ve İstanbul yönünde kuzeye doğru ve Ankara yönünde doğuya doğru ilerlemeye başladı. Bunu takip eden süreci Yunanlıların köylerde ve kasabalarda yapmış oldukları katliamlar; kundaklamalar; yağmalamalar ve yıkımlar izledi. Aynı zamanlarda bölgede bulunmuş olan Arnold Toynbee, Yunanlıların

mücadelesini Türkleri yok etmek olarak tarif ediyordu. Müttefikler arası tahkikat komisyonu ve Uluslararası Kızılhaç Örgütü'nün temsilcisi de aynı fikirdeydi. Nihai olarak, 1922'de Türkler tarafından tutulan ve yenilen Yunanlıların Ege kıyılarına çekilmeleri de aynı vahşet ve yıkıma işaret ediyordu. İşgalci orduyu destekleyen Ermeni ve Yunanlı siviller de Müslümanlara ait mal ve mülklerin yağmalanmasına ve yıkımına katıldı. Bu macera, 1,5 milyon Yunanlıyı Anadolu'dan ve 1 milyon Türk'ün Yunanistan'dan koparan, 1922'de gerçekleşen mübadeleyle sonuçlandı. Lloyd George'un ve Venizelos'un bu trajediden direkt olarak sorumlu tutulmaları gerekmektedir. Güçlenen Türk milliyetçileri ile karşı karşıya kalan İngiliz bölüklerinin yanında, Lloyd George, kendi bölükleri yerine başkaları savaştığı sürece bir başka savaşa daha atılmaya hazırdı, ama Avustralya'ya, Yeni Zelanda'ya, Kanada'ya ve Güney Afrika'ya yaptığı asker talebine kulak verilmemişti.

Soykırım ithamı yapan üçüncü etnik-dini grup Süryanilerdi. Türkiye'nin güneydoğusu ve İran'ın kuzeybatısında bulunan ve küçük bir topluluk olan Süryaniler, İngilizler ve Ruslar tarafından verilen sözlerle savaşa itilmişlerdi; ama Osmanlı ordusuna, Türk ordusuna veya Kürtlere başkaldıracak halleri yoktu. Osmanlı topraklarından, yurtlarından ayrılan Süryaniler, Irak'a doğru, binlerce kişinin öldüğü yola çıkmadan önce, kuzeybatı İran'daki dindaşlarına katıldılar. Sağ kalanların çoğu kendini Bağdat'ın kuzeyindeki Bakuba sığınmacı kampında buldu. Onlar, cesur askerler olarak biliniyorlardı; ama yine de, disiplinsizlik ve vahşi davranışlara yatkınlardı. 1924'te, İngiliz kuvvetlerine bağlı bir grup Süryani asker, Kerkük'ün merkezinde bulunan bir pazar yerine makinalı tüfeklerle ateş açarak yüzlerce kişiyi öldürdü. Yine 1933'te, bir grup silahlı Süryani, Dicle nehri yakınlarında bulunan Iraklı kuvvetlere saldırarak büyük bir krize yol açtılar. Bu kriz sonucunda, 34 kişi ölmüş, 100'e yakın kişi yaralanmış, ölümlerin vücutları tahrip

edilmişti ve karşı saldırıda bulunan ordu, Simel'in Musul bölgesinde yüzlerce masum insanı katletmişti. İngiliz valisi Arnold Wilson'a göre de, Kürtler, Süryanilerin Bakuba'daki sığınmacı kampına saldırınca yakalanmış ve kafaları kesilerek öldürülmüşlerdi.

7. Yani, kim tüm bunlardan alını ak bir şekilde çıkabilirdi? Görünüşe bakılırsa hiç kimse. Bir tarafta, suçluların ve diğer tarafta, mağdurların olduğu söylenemez. Tüm taraflarda da suçlular ve mağdurlar vardı. 'Yer değiştirme' sırasında bile, birçok Müslüman Ermenilere yardım etmeye çalışıyordu. İhmalkâr Osmanlı memurları yanında da, yanlarında çalışan Ermenilere göz kulak olmak için, son derece zor koşullarda, ellerinden gelenin en iyisini yapmaya çalışanlar vardı. Anaakım 'batı' tarihinde, hala, savaşın Osmanlı halkı için ne kadar yıkıcı olduğu konusunda bir anlayışa yer vermemektedir. Savaş bittiğinde, insanlar at gübresinden arpa çıkarıyor ve hayatta kalabilmek için ot yiyordu. Savaş sırasında bile, 1915-1916'da, insanlar, Beyrut sokaklarında ve Suriye'nin diğer kasaba ve şehirlerinde, açlıktan ve hastalıklardan ölüyorlardı. Ailelerini besleyemeyen Lübnanlı erkekler, dağlarda utanç içinde ölmeyi bekliyorlardı. Bazı köyler tamamen boş kalmıştı. Savaşın zorlu koşulları, cephedeki askerler için gıdanın ve ilaçların tükenmesi, ulaşımın oldukça zor olması ve askerler ve halk arasındaki kolera ve tifüs gibi hastalıkların neden olduğu büyük sayılarda ölüme ek olarak müttefiklerin Akdeniz kıyısını deniz ablukasına alması durumu iyice kötüleştirilmiş, para ekonomisinin sonunu getirmiş ve çiftçileri mahsullerini yetiştirmek için gerekli olan malzemelerden yoksun bırakmıştır. 1915'de yaşanan çekirge istilas, devam eden sefalet ve yoksulluğa ek olarak, mahsulleri ve ağaçları çıplak bırakmıştı. Arap tarihçi George Antonius'un hesaplamalarına göre, sadece Suriye'deki ölü sayısı 400,000 civarındaydı. Doğu Anadolu'daki durum da en az Suriye'deki kadar kötüydü; bazı vilayetlerin nüfusu yüzde 40 ila 60 arasında azalmıştı. Yüzbinlerce insan savaş bölgesini terk

etmiş; sağ kalanlar, sadece Osmanlı topraklarında değil, ama aynı zamanda Kafkaslarda ve kuzeybatı İran'da yerlerinden edilmiş ve açlıktan ölmeye terk edilmişti. Bu, kılıçtan geçirilen, hayatta kalabilmek için mücadele veren bir imparatorluğun ve müttefik güçlerin hile ve asılsız vaatlerinin girdabında kalmış azınlıklarının bir imha etme savaşıydı.

8. Son olarak, 1915 olayları ve 2013'de Suriye arasındaki diğer paralelliklere değineceğiz. Şu anda Suriye'de katledilenler ve ülkeden atılanlar sadece Ermeni Hristiyanları değil, tüm Hristiyanlardır. İki Ortodoks piskopos hala kayıp, eğer hayattalarsa Çeçenler tarafından Halep'te tutuldukları düşünülüyor; papazlar katledildi, eski Ma'lula şehrine saldırıldı ve şehirdeki kiliseler kötü amaçlara alet edildi; yakın zamanda Ma'lula şehrine yapılan bir saldırıda, 12 rahibe, silahlı adamlar tarafından rehin alındı; kısa bir süre önce, Sadad köyünde, 40 Hristiyan- erkek, kadın ve çocuk- katledildi. El Kaide'nin kara bayrakları, batılı devletler ve bölgesel müttefiklerinin Suriye'ye yaydığı karanlık güçler tarafından kiliseler üzerine çekildi. El Kaide, 60'dan fazla kiliseyi ve manastırı yok etti ve on binlerce Hristiyan'ı evlerinden etti.

Sadece Vatikan, Hristiyanlığın, doğduğu bu topraklarda maruz kaldığı bu katliamlar ve yıkıma karşı açıkça sesini çıkarıyor. İşlerine gelince Hristiyan geçinen batılı liderlerin, kendilerini garip bir şekilde 'Suriye Halkının Dostlar Grubu' olarak adlandıran işbirlikçi devletlerin Suriye'ye müdahalesinin direkt bir sonucu olarak hayatlarını kaybeden Hristiyanlar veya on binlerce Müslüman ve hatta yer değiştirmek zorunda kalan milyonlarca insan hakkında diyecek hiçbir şeyi yok. Eğer şuan geri çekiliyorlarsa, bunu sebebi, onları, kendi sınırları dâhilinde ve kendi çıkarları karşısında tüm dünyada tehdit edebilecek bir canavar yarattıklarının farkına varmalarındır.

"Batı" ve onun bölgesel müttefikleri, iki yüzyıldır, Orta Doğu insanının hayatını

mahvetmekte. Azınlık, mezhep, iç savaş, istila ve işgal, suikast, sabotaj, rüşvet, yaptırım, ekonomik boykot ve yıkma kartlarını kullanmışlardır. Bu kartları ihtiyaca göre değerlendirmişler ve şimdiye kadar, hiçbir şeyin, onlara istediklerini almak konusunda engel olamayacağını göstermişlerdir. Bunlar, Birinci Dünya Savaşı'nda olanlara tamamen paraleldir. 1918'de büyük güçlerin çıkarları doğrultusunda ortaya çıkan dünya bugün yine büyük güçlerin çıkarları için parçalanmaktadır. Irak kaybedilmiştir ve Suriye yıkılmaktadır. Orta Doğu'nun merkezi toprakları sığınmacılarla dolmaktadır. 2003 sonrası Irak'tan kaçan mülteciler 1948'den sonraki en vahim mülteci sorunuydu; şuanda Suriye'den kaçan mülteciler de, daha beter olmasa da, en az Irak mültecilerinin yarattığı sorun kadar vahimdir.

Ermeniler ve Süryaniler müttefiklerin savaşta mücadelelerine yardım etmekten dolayı hiçbir kazanç elde edemediler. Yapılan vaatler ya yerine getirilmedi ya da getirilemedi. Bolşeviklerin yardımıyla Ermeniler kendi özerk cumhuriyetlerini elde ettiler ama Süryaniler Irak veya onları almaya razı diğer ülkelerde mülteci

konumuna düştüler. Araplar kandırıldılar ve ihanete uğradılar. Yerine getirilen tek vaat Siyonistlere yapıldı, ve 1918 sonrası olduğu gibi şimdi de aynı durum söz konusu: Irak'ın yok edilmesinden ve Suriye'nin şu anda yok edilmesinden en çok kazançlı çıkan Orta Doğu'ya Batı stratejilerinin çıkarı doğrultusunda yerleştirilen sömürgeci yerleşimci devlet olmuştur. Bugün Suriye'de acı çeken Ermeniler bütün resmin yalnızca bir parçasıdır. Orta Doğu'nun merkezi toprakları hayrete düşüren bir şekilde tahrip edilmektedir. Bölgenin insanları onlara karşı kurulan tuzaklara bilinçsiz bir şekilde düşmektedirler. Tanrının gerçek düşmanları olan, toplumun içine fitne sokan dini liderler ve onları destekleyen hükümetleri yüzünden bölge halkı, geri adım atıp esas manzarayı görememektedir. Bir yüzyıl öncesinde geçerli olduğu gibi, şimdi de, uzak 'batı' başkentlerinin belirlediği büyük stratejiler çerçevesinde ülkeler yok edilmektedir. Hükümetleri ve kurumları kendi ihanetleri, işbirlikçilikleri ve adi bir şekilde paraya ve güce teslim olmalarıyla kendilerini rezil etmektedirler. Kuşkusuz, bu kadar zül bir noktaya Arap tarihinde ve İslami Orta Doğu'da çok az düşülmüştür.